

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomæ

Suárez, Francisco

Moguntiaë, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 3. De distinctione relationum personalium à personis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

est de relatione mutua in existentia, seu intima presentia, vt in fine precedentis libri dicebamus. Quod etiam de relatione distinctionis est manifestum, quia vel est eadem cum relatione oppositionis, quae non est, nisi relatio originis, vel solum addit negationem identitatis, in qua non fundatur relatio, nisi ratio- nis. Praeter has autem relationes nullae aliae possunt inter diuinas personas excogitari, exceptis relatio- nibus originis, ergo extra has nullae sunt ibi relationes reales. Et ratio in vniuersum reddi potest, quia om- nis habitudo positua inter diuinas personas, vel re- ducitur ad distinctionem, seu oppositionem, & sic est originis, vel reducitur ad unitatem, & sic est rationis propter summam identitatem realem fundamenti vt in vtroque extremo.

2. Non sunt plures quam quatuor.

Ex hoc fundamento infertur alia veritas quam hic, vt certam supponimus, videlicet, Relationes rea- les diuinas non posse esse plures, quam quatuor. Ita docet D. Thom. dicta quaest. 28. & consentiunt omnes Theologi statim referendi. Probaturque, quia haec re- lationes solum sunt originis, sed originis, seu proces- siones intra Deum solum sunt duae, vt in libro pri- mo ostensum est, ergo relationes ad summum pos- sunt esse quatuor, & non plures. Probatur conse- quentia, quia ex vnaquaque processione, non con- surgunt nisi duae relationes, ergo, si processiones sunt tantum duae, relationes ad summum erunt quatuor. Antecedens probatur, quia vna processio tantum habet vnum principium, & vnum terminum. Atque ita in processione per intellectum sunt relationes generantis, & geniti, seu Patris, & Filij, in altera vero processione voluntatis sunt relationes producen- tis, seu spirantis, & procedentis, seu spirati. Ergo haec relationes non possunt excedere quaternarium nu- merum. An vero illum attingat, statim videbi- mus. Hic vero occurrebat peculiaris difficultas de relatione verbi, quam libro nono, tanquam in prop- rio loco tractabimus. Nunc vero supponimus, in secunda persona eandem esse relationem verbi, & Fi- lij respectu primae personae, quia ex vniuersum pro- cessionis confurgit, licet diuersis conceptibus, & vocibus a nobis exprimat, propter diuersos re- spectus rationis, seu conuenientiae ad res creatas, vnde libro explicabimus. Quod si Verbum im- portat aliquam rationem ad res cognitatas, vel creabi- les, vel dictas, illa non est relatio realis, sed rationis, vnde non auget numerum relationum, de quibus nunc tractamus. De spiratione autem actiua statim dicemus.

3. Tres sunt relationes in se distinctae.

Ex his principijs vterius concluditur, intra Deum tres esse relationes reales realiter inter se distinctas. Quae veritas, quoad ternarium numerum, ita vt mi- nor non sit, tam est certa, quam est certum dari in Deo tres personas realiter distinctas, supposita veri- tate talium relationum realium. Atque ita docent Theologi omnes. Quia in vnaquaque perso- na ad minimum necessaria est vna relatio, habens oppositionem cum alijs personis, & consequenter distinctam ab illis. Imo vnaquaque persona solum est suamet relatio subsistens, vnde per illam consti- tuitur in suo esse personali, & ab alijs etiam perso- naliter distinguitur. Ergo tales relationes reales, & realiter distinctae non possunt in Deo esse pau- ciores, quam tres. Haec autem sunt, Paternitas, Fi- liatio, & processio passiva, quae est propria Spi- ritus sancti relatio. Nam cum Filius realiter a Patre procedat, necesse est, vt & duas habeant relatio- nes reales, & realiter distinctas, vt pote inter se di- recte, & formaliter oppositas. Rursus cum Spi- ritus sanctus realiter procedat a Patre, & Filio, ac proinde ad illos habeat relationem realem, illam et- iam esse realiter distinctam a Paternitate, & Filiatione necesse est, quia quidquid a Patre realiter distin- guitur, etiam a Paternitate & Filiatione realiter di- stinguitur.

Quoad aliam vero partem, scilicet, quod hinc nu- merus relationum realium realiter distinctarum maior non sit, quam ternarius, licet etiam res certa sit, pendet nihilominus ex cognitione alterius re- lationis correspondentis relationi processionis pas- sivae, quae a Theologis vocatur spiratio actiua, de qua videndum superest, an sit, & qualis sit, habet enim illa relatio peculiarem rationem, ac difficul- tatem. Prius vero quam ad illam transeamus, o- pera pretium erit conditiones trium dictarum re- lationum pra oculis ponere, quia & illarum cog- nitio per se necesse est ad explanationem mysterij, & multum conferet ad ea, quae de spiratione actiua di- cenda sunt.

4. Quid de spi- ratione acti- ua.

Adde igitur, tres illas relationes reales inter se distinctas tales esse, vt vnaquaque propriam per- fectionem in suo genere, propriamque rationem ex- istendi & subsistendi incommunicabiliter secum afferat. Haec assertio non recipitur ab omnibus, aliqui enim putant, has relationes secundum pro- prias rationes praecise habere, quod referant, seu re- spiciant alium; per hoc autem necesse, nec per- fectionem, immo nec subsistere, asserre. Conclusio nihilominus colligitur ex omnibus tractatis in tertio libro. Breuiterque ostenditur, supponendo in diui- nis personis non esse alias proprietates constituen- tes personas, praeter has relationes, quod libro septi- mo probandum est. Ex quo sic colligo. Relatio, verbi gratia, Paternitas est in Patre, aut ergo est tanquam inexistens personae iam constitutae, & sic erit in Patre alia proprietates constituens illum in ratione talis per- sonae, quod est contra suppositionem factam: vel est in eo tanquam secum afferens propriam rationem subsistendi: Afferit ergo Paternitas propriam subst- stentiam, cum compositione sufficienti ad re- liquas relationes, & inde habet, quod subsistentia in- communicabilis sit.

5. Dicitur tres relationes quas condi- tiones ha- beant.

Et hinc facile probatur altera pars de existentia, quia ratio existentiae superior est, & quasi transcen- dens, & ideo intime comitatur subsistentiam, vel potius in illa imbitur. Denique ex vtroque capite conuincitur altera pars de perfectione, cum quia om- nis subsistentia est aliqua perfectio, tum etiam quia quantum vnaquaque res habet entitatis, tan- tundem habet perfectionis. Quod autem in Pater- nitate, gratia exempli declaratum est, in alijs duabus relationibus personalibus locum habet. Et ad hanc assertionem confirmandam applicari possunt om- nia, quae in similibus punctis de personis diuinis diximus in lib. 3. cap. 4. & 5. Nam quoad haec omnia, haec tres relationes, & personae idem sunt, vt in sequenti capite amplius constabit.

6.

CAPVT III.

Quomodo tres diuinae relationes personales distinguantur a personis, quas referunt.

Nondum agimus de actiua spiratione, sed solum de tribus relationibus, quas inter se realiter di- stingui, diximus, easque vniuerso verbo relationes per- sonales vocamus, nomine item proprietatum illas appellare possumus, quia supponimus ex dicendis in libro septimo, has easdem relationes esse ipsas pro- prietates personales. Non comparamus autem has relationes ad terminos suos, seu ad personas, cum quibus habent oppositionem, nam constat ab illis distingui realiter, siue per se, siue per aliud, quod postea libro 8. examinabimus. Hoc autem constat ex illo principio, quod oppositio originis, vel rela- tiua est ratio distinctionis in Diuinis quod principiu est commune axioma Conciliorum, & Patrum Copa- remus ergo vnamquamque harum relationum ad perso-

7. Trinitas est p[er] se.

personam, quam refert seu denominat, vt Paternitatem & Patrem, & sic de alijs.

2. *Varia opinionēs.*

Suppositis autem, quæ superius tractata sunt comparando personas, & earum proprietates, seu relationes ad essentiam, facile est, præsentem quaestionem expedire. Nam qui opinati sunt, relationes esse veluti affixas diuinæ essentia, ab eaque realiter distingui, consequenter coguntur asserere relationem: & personam distingui à parte rei realiter, saltem tanquam includens, & inclusum. Quia persona constat intrinsece ex essentia, & relatione, tanquam vnum quid ex vtraque coalescens. Relatio vero non constat ex essentia, neque illam in se includit. Et fuit opinio Gilberti. Durand. vero, & quicumque ponunt distinctionem actualem ex natura rei inter essentiam, & relationes Diuinas, consequenter opinari debent eodem modo de persona, & relatione, seruata proportione, videlicet, Relationem à parte rei distingui actu à persona, saltem, vt non includens actu totum id, quod persona includit, licet ipsa relatio in persona includatur.

Gilbert. Durand.

3. *1. Assertio.*

Dicendum vero est, Relationes non distingui actu à personis in re ipsa, nec realiter proprie, neque ex natura rei. Probat, & declaratur breuiter ex supra tractatis de unitate essentia, & personarum. Quia vel relatio personalis (de qua nunc tractamus) supponit personam constitutam, vel constituit illam: si primum dicatur, licet verum non sit, etiam illo posito non potest relatio adueniens personæ ab illa distingui actualiter in re ipsa, alias & cum illa faceret compositionem, & illi adueniret, vt accidentalis proprietates. Si vero dicatur secundum quod verum est, vt infra disputabitur, sic persona nihil in se includit, nisi essentiam, & proprietatem constituentem, vt dicitur etiam in Concilio Florentino sessione decimanona. Sed proprietates non distinguitur actualiter ab essentia in re ipsa, vt supra ostensum est, neque à persona potest distingui. Quia si illa, quæ nostro modo concipiendi se habent, vt composita inter se non distinguuntur, etiam ipsum constitutum non poterit ab illis distingui. Immo minus potest relatio distingui à persona, quam ab essentia, quia cum essentia non identificatur adæquate, seu conuertibiliter, vt supra declaratum est, cum relatione vero habet adæquatam identitatem, quia sunt eque incommunicabiles. Quia vna earum non identificatur, vel distinguitur ab aliquo, quin etiam altera habeat similem identitatem, vel distinctionem ab illo. Neque contra hanc partem opinantur, nisi qui distinguunt actu ex natura rei personam ab essentia, de quibus iam dictum est.

Conc. Flor.

4. *2. Assertio. D. Thomas.*

Dico secundo. Relationes distinguuntur ratione à personis, quarum relationes sunt. Ita D. Thom. 1. par. quaest. 29. art. 4. quaest. 30. art. 1. & omnes, qui non admittunt actualem distinctionem inter essentiam, & relationem. Constatque sufficienter huius distinctionis necessitas ex ipso modo concipiendi, & significandi abstracti, & concreti: Item ex varijs prædicationibus: nam Pater, verbi gratia, generat, hæc autem propositio, *Paternitas generat*, communiter non admittitur, vt patet ex D. Thom. q. 40. art. 1. ad argumenta, & dicemus latius lib. 8. ergo hæc varietas requirit saltem distinctionem rationis inter illa subiecta. Nec de hoc occurrit noua difficultas.

5. *Quali sit distinctio rationis personæ, & relationis.*

Dubitari autem potest, qualis sit hæc distinctio rationis, multi enim existimant, distingui relationem, & personam tanquam includens, & inclusum, nam persona est quid constans ex natura, & relatione, vnde relationem includit, & aliquid aliud secundum rationem, à quo præscindit relatio abstracte sumpta. Vnde inferunt, plus distingui ratione personam, & proprietatem, quam Deum & Deitatem. Quia Deus, & Deitas solum ex modo concipiendi distinguuntur, nihil vero in vno extremo includitur, quod non

includatur in alio, quod secus esse putant in relatione, & persona. Hæc vero sententia supponit, relationem in abstracto non includere essentiam: alias nulla est differentia, quam constituit inter illas propositiones, *Pater est Paternitas, Deus est Deitas*, & ideo quoad hanc partem nobis non placet. Nam supra ostendimus, essentiam includi in Paternitate, & in alijs relationibus.

Secunda opinio est, relationem personalem, & personam solum distingui ex modo concipiendi nostro, eo modo, quo Deitas, & Deus distinguuntur, non quia ex parte obiecti aliquid includatur in proprio, & immediato conceptu vnus, quod non includatur in conceptu alterius: sed quia totum illud aliter, & aliter concipitur. Ita tenet Ferrarientis, contra gentes, capite vigesimo sexto, & Torres quaestione quadragesima, articulo primo. Vbi Diuus D. Thomas aperte eandem sententiam docet in corpore, & ad primum, dicit enim, proprietatem esse idem cum persona, non solum propter identitatem cum essentia, sed etiam, quia in Deo propter eius simplicitatem, idem est abstractum, & concretum, & subiungit statim exemplum de Deo, & Deitate. Atque hæc sententia mihi maxime probatur, tum quia est valde consentanea diuinæ simplicitati, tum etiam, quia est conformis doctrinæ supra traditæ de inclusione essentia in relationibus. Quo modo autem cum hac sententia stet constitutio personarum per proprietates, & qualiter intelligenda sit, dicam in sequentibus. Magis vero confirmabitur hæc resolutio ex opinionis frequentis impugnatione.

Est ergo tertia opinio, quæ distinctione vtendo, quasi complectitur præcedentes. Dicunt enim huius opinionis defensores: Diuinam personam, Verbi gratia, Patrem duobus modis concipi posse. Primo, vt est integrum suppositum constans ex diuinitate, & proprietate sua, quomodo est intrinsece, & essentialiter Deus, sic subsistens incommunicabiliter. Secundo modo potest concipi Patre præcise, vt concretum Paternitatis, concepta etiam, vt pura relatio est. Quomodo, inquit, non concipitur, vt intrinsece & essentialiter DEVS, sed tantum identice. Et eadem proportione distinguunt de Paternitate, quod concipi possit, vel vt includens essentiam, vel vt præcisa ab illa. Auntergo, si Pater, & Paternitas comparentur cum proportione, id est, vel, vt vtrumque includit essentiam, vel, vt vtrumque præscindit ab illa, sic veram esse secundam sententiam adductam, scilicet, solum distingui ratione, quasi ratiocinante, vt abstractum, & concretum. Si vero comparetur persona, quatenus intrinsece, & essentialiter est Deus ad proprietatem præcise conceptam, sic veram esse primam sententiam, nimirum distingui tanquam includens, & inclusum.

Hæc vero opinio magis mihi displicet, quam prima. Nam in primis conuenit cum illa in fundamento, scilicet, quod proprietates, seu relatio diuina non includit intrinsece in propria ratione sua essentiam. Et deinde minus consequenter loquitur: nam, illo posito, quid necesse est, excogitare alium conceptum relationis in abstracto, in quo includatur diuinitas tanquam de essentia eius. Nam si aliquando ita concipi potest, vere ergo reuera diuinitas est de essentia relationis, ergo nunquam potest ab illius conceptu excludi: et hoc potest non expresse cogitari. Denique multo minus intelligi potest concretum patris, quod non sit intrinsece, & essentialiter Deus, quia Pater, si in concreto concipitur, necessario concipi debet, vt substantia integra, singularis, & incommunicabilis ergo, vt suppositum alicuius nature, ergo vt persona, quia est rationalis nature individua substantia, non enim est alterius nature, nisi diuinæ: ergo necessario includitur in tali conceptu diuina natura, neque

SWA
IN
OPIN
D

Cap. IV. De spiratione actiua an sit realis relatio.

que habet, in quo distinguatur ab alio concreto Patris, quod excogitatur distinctum. Confirmo, nam Pater concrete conceptus necessario concipitur, vt principium Filij, ergo vt producens illum in similitudine natura: ergo vt includens naturam, quam possit communicare Filio. Sicut et conuerso Filius concipi non potest, nisi vt includens naturam, in qua possit Patri assimilari.

9. *9. Sylus.* Superest ergo, vt dicamus, Patrem, & Paternitatem, neque plus, neque aliter ratione distingui, quam Deum, & Deitatem. Nec concipi, aut ratione distingui, nisi vno modo, scilicet ex modo concipiendi nostro, cum fundamento in re, ratione subsistentia, & formalis perfectionis rei concepta. Nam diuina perfectio, & simplicitas cogit fieri, concretum, & abstractum in diuina persona solum distingui in modo concipiendi, nec est necesse ad distinctiones confugere, quae intelligi non possunt, sed simpliciter secunda sententia subscribere.

CAPVT IV.

*Vtrum Relatio spirationis actiua
reus sit.*

*Ratione
habendi*

1. **E**xplicatis tribus relationibus personalibus, superest tantum dicendum de spiratione actiua, de qua nulla fere dubitatio est inter Scholasticos, sed pro certo supponunt, hanc relationem esse realem. Vt vero, & huius rei ratio, & gradus certitudinis consistet, tractanda breuiter est proposita quaestio. Potest enim alicui facere dubitationem, quod apud antiquos Patres nulla videtur inueniri mentio huius relationis: Quamuis enim Concilium Lugdunense sub Gregorio X. in cap. v. nico de summa Trinitate in 6. & Concilium Florent. sessione vigesima quarta dicant, *Patrem, & Filium vna spiratione producere Spiritum sanctum*, (quae spiratio realis sine dubio est, quia realiter producunt: tamen vt ex ipsorum verbis constat) ibi non sumunt spirationem pro relatione, sed pro origine, vel actu notionali. Est enim illa vox aequiuoca, vt omnes Theologi farentur: potest autem origo actiua esse realis, quamuis relatio in ipso producente non sit realis, vt patet in creatore respectu creaturarum. Hoc enim exemplo, & comparatione vtrius ad hanc originem declarandam Augustin. 5. de Trinitate capite decimo quarto. Vnde potest non nullum argumentum sumi, quod sicut relatio creatoris rationis est, & non realis, licet Pater, Filius, & Spiritus sanctus sint vnū reale principium per vnā creationem: ita relatio spirationis spirationis, & non realis, etiam si Pater, & Filius realiter spirant vna spiratione.

2. Praeterea Albinus Flacus libro primo de Trinitate capite quinto dixit. *Relationem Spiritus sancti ad Patrem, & Filium non esse reciprocā, id est, mutūam.* Quod Philosophi, & Theologi dicere solent de relatione creaturae. Idem sensit Hugo Ethernianus libro tertio, contra Graecos capite secundo. Primum enim ait, *Spiritus sanctum distingui à Filio per relationem ad ipsum,* deinde vero subdit *Licet sit proprietates relatiuorum, vt cum termino recipiant conuersionem, hoc quidam non arbitrantur de Spiritu sancto recipiendum, quia licet ipse sit Pater, & Filius, non tamen conuersim Pater, & Filius ad ipsum referuntur.* Cui sententia aliquo modo fauere videtur Concilium Toletanum 11. in confessione fidei, nam loquens de Patre, & Filio, semper facit conuersionem, non sic loquens de Spiritu sancto. In relatiuis, inquit, nominibus Pater ad Filium, & Filius ad Patrem, & Spiritus sanctus ad vtrumque refertur: & infra. *Pater non ad se, sed ad Filium est, & Filius non ad se, sed ad Patrem, & Spiritus sanctus similiter non ad se, sed ad Patrem, & Filium refertur.* Quomodo loquitur Augustinus 5. de Trinitate cap. 11.

Et confirmatur, nam ob hanc causam antiqui Patres tantum ponunt tres proprietates personales positivas (vt in nascibilitatem omittamus) sic Concil. Lateran. in cap. *Firmiter. Hac sancta Trinitas secundum substantiam vna, & secundum proprietates personales distincta*, indicans nihil amplius reale ibi esse necessarium: Et in cap. *Damnatus*, omnem numerum realem praeter ternarium a Deo excludit, non ergo agnoscit quartam relationem. Vnde etiam Damascenus lib. 1. de fide, cap. 10. & 11. copiose de relationibus, & proprietatibus disserens, nullam huius mentionem fecit. Quod notari etiam potest in alij, quos supra retulimus, & in sequentibus repetemus. Imo vero Basiliius, epistola 43. dicit, *Filium non habere cum Patre aliam quam communicationem notionis, secundum proprietatem suam sicut neque cum Spiritu sancto.* Neque vero id dixit, quia putauerit, Filium non producere cum Patre Spiritum sanctum, nam ibidem ait Spiritum sanctum pendere à Filio: ergo quia non habent relationem dixisse hoc videtur, quia nimirum sentit, Patrem, & Filium non habere aliquam notionem, seu relationem communem. Vnde inter Scholasticos Gregor. 1. distinctione 26. absolute negauit, spirationem esse quartam relationem.

Tandem afferri potest ratio, quia relatio principij non semper est realis, vt de creatore dictum est. Dices, ibi hoc prouenire ex Dei excellentia in comparatione ad res creatas, quae imperfectae sunt, & inferioris ordinis. Sed contra, quia in productione Spiritus sancti potest idem ex alio capite prouenire. Vel quia persona constituta per relationem non est ulterius referibilis per aliam relationem realem. Hac enim ratione vtitur Diuus Thomas quaestione 42. articulo 3. ad 4. vt probet, vnā diuinā non referri ad aliam relationem reali distinctionis. Vel etiam, quia Deus non est capax alicuius relationis realis, quae in ipso esse debeat quasi per resultantiam, quia videtur hic modus esse imperfectus, sed debet relatio per se illi conuenire, aut quia per se est coniuncta immediate cum essentia, vel quia per se terminat processionem, haec autem relatio deberet esse per resultantiam, quia per se necessaria non est, & ideo ille modus realis relationis non videtur Deo tribuendus.

Nihilominus dicendum est, spirationem actiuam esse relationem realem Patris, & Filij ad Spiritum sanctum, quatenus sunt principium eius. Haec est ratio, communis assertio Theologorum sine vlla dissensionem. Diuus Thomas 1. parte, quaestione 28. articulo 4. ubi definit, esse quatuor relationes, dixerat autem articulo primo, relationes personarum esse reales, quod dicit esse de fide, quaestione 8. de Potentia, articulo primo. Et ideo multi moderni interpretes aequē certum putant hanc relationem esse realem, sicut alias. Tamen definitiones non sunt ita expressae de hac relatione, & ideo hic solum video certitudinem conclusionis Theologicae, vt statim deducam. Idem habet Diuus Thomas quaest. 32. art. 2. & 3. & Theologus in 1. distinct. 13. & 26. ac 28. Alenf. 1. p. quaest. 68. Faueat aliquo modo Concil. Toletan. 11. in confess. fidei. Nam post verba superius citata dicit: *In personis diuinis terminum, quatenus ad inuicem referuntur.* Nam illa particula, *Ad inuicem*, indicat relationes diuinas mutuas esse, & consequenter esse reales in vtroque extremo.

Ratio huius veritatis ex triplici capite reddi potest, primo, si teneamus virtutem spiratiuam, quae communis est Patri, & Filio, non solum includere aliquid essentiale, scilicet, voluntatem, sed etiam aliquid notionale realiter commune vtrique, nam hoc non potest esse absolutum: quidquid enim absolutum est, commune est tribus personis: ergo non potest esse, nisi haec relatio. Ad hoc autem necesse est, vt talis relatio sit realis, quia relatio rationis non est conditio necessaria ad realem virtutem